

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

З. В. Яремак

ЕКОЛОГО-ПРАВОВА КОНФЛІКТОЛОГІЯ

**Методичні вказівки і завдання
для підготовки до семінарських (практичних) занять
студентів заочної форми навчання
спеціальності 081 Право**

Івано-Франківськ, 2019

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 8 від 24.05.2018 року)

Рецензенти:

Кобецька Н.Р., доктор юридичних наук, професор, зав. кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Олійник О.С., кандидат юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Яремак З. В. Еколого-правова конфліктологія: методичні вказівки і завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2019. 14 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських (практичних) занять з навчальної дисципліни «Еколого-правова конфліктологія», підготовки до здачі іспиту. В посібнику викладені: завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань, практичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 01.01.2019 р.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ	5
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1	5
Тема 7. Судова форма вирішення еколого-правових спорів	
Тема 8. Альтернативні шляхи врегулювання еколого-правових спорів в межах судового процесу	
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2	7
Тема 9. Альтернативні (нетрадиційні) форми врегулювання еколого- правових конфліктів	

ВСТУП

Антропогенна діяльність тісно пов'язана з використанням природно-ресурсного потенціалу, а відтак зумовлене цим відповідне навантаження на навколишнє природне середовище породжує широке коло соціальних, економічних та екологічних проблем. Зважаючи на те, що в основі взаємодії людини з природою лежать різноманітні інтереси (господарська діяльність суспільства, забезпечення матеріальних і духовних потреб населення, підтриманням якісного стану природного середовища), які мають різновекторний характер та задоволення одних обмежує можливість реалізації інших, такі взаємовідносини спричиняють конфлікт інтересів, вирішення якого є передумовою сталого розвитку суспільства.

Екологічний конфлікт вже давно є предметом дослідження різних галузей науки (конфліктології, соціології, екології, соціальної екології, економіки природокористування тощо). Водночас для юриспруденції науковий інтерес становить саме з'ясування правового змісту екологічних конфліктів та пошук оптимальних шляхів їх врегулювання за допомогою правових засобів і механізмів.

Пропонований *магістерський курс передбачає аналіз і вивчення:*

- правової природи екологічних конфліктів, їх різновидів, відмінності від інших видів соціальних конфліктів;
- міжнародного та національного законодавства у сфері вирішення конфліктних ситуацій;
- юридичних засобів захисту і забезпечення прав та інтересів суб'єктів при вирішенні еколого-правових конфліктів;
- процедурних та процесуальних особливостей розгляду екологічних спорів.

За результатами вивчення даної навчальної дисципліни *студенти набудуть практичних вмінь та навичок у сфері врегулювання еколого-правових конфліктів*, зокрема: правильно визначати предмет та об'єкт еколого-правового конфлікту; кваліфікувати еколого-правовий конфлікт; тлумачити і порівнювати норми різних галузей матеріального права з метою визначення найбільш оптимального шляху вирішення еколого-правового конфлікту; правильно обирати порядок та спосіб врегулювання, розмежовуючи судові юрисдикції та обираючи ефективний спосіб захисту прав та інтересів; вирішувати еколого-правові конфлікти шляхом застосування примирних процедур (медіація, переговори і т.д.).

Відповідно до навчального плану дисципліна «Еколого-правова конфліктологія» включає лекції, семінарські (практичні) заняття та самостійну роботу студентів. З метою реалізації поставлених завдань передбачаються *сучасні форми проведення аудиторних занять – лекції-дискусії, семінари-судові процеси тощо.*

Дана методична розробка покликана допомогти студентам в процесі вивчення дисципліни «Еколого-правова конфліктологія». В нього включена тематика та зміст семінарських і практичних занять. До кожної теми, винесеної на семінарські заняття, сформульована анотація, методичні поради до її вивчення, які коротко визначають зміст теми, націлюють на вибір правильного підходу до аналізу теми, акцентують на проблемних моментах, вказують на вироблення схеми підготовки питань. До теми також подається перелік основної наукової літератури, ознайомлення з якою забезпечить глибший теоретичний аналіз відповідних питань, а також вичерпний перелік нормативно-правових актів, які служать законодавчою основою регулювання даного виду відносин.

Основою підготовки до семінарських занять виступають навчальні підручники та посібники, які є загальними для всіх тем, а саме:

1. Ващенко І.В., Кляп М.І. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст]: навч. посібник. К.: Знання, 2013.
2. Гірник А.М. Основи конфліктології [Текст]: навч. посіб. К.: ВД "Києво-Могилянська академія", 2010.
3. Гребеньков Г.В. Конфліктологія [Текст]: навч. Посібник. Львів: Магнолія, 2015.
4. Екологічне право України : підручник / За ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. Харків: Право, 2009.
5. Екологічне право України. Особлива частина: навч. Посібник / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. К.: ЦУЛ, 2013.
6. Іванов В.М. Юридична конфліктологія [Текст]: навч. посіб. К.: МАУП, 2004.
7. Кобецька Н. Р. Екологічне право України : навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2009.
8. Костицький В. В. Екологічне право України : підручник. Дрогобич: Коло, 2012.
9. Скібіцька Л.І. Конфліктологія [Текст]: навч. посіб. К.: Кондор, 2009.
10. Стратегічні судові справи на захисті екологічних прав та довкілля / За ред. О. Кравченко. МБО "Екологія -Право-Людина", 2014.

До тем, винесених на розгляд на семінарських (практичних) заняттях, поданий детальний перелік питань, які будуть розглядатись на занятті, перелік контрольних питань, що носять більш конкретний, деталізований характер, передбачають здійснення узагальнення чи навпаки конкретизації окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення норм тощо і забезпечують більш глибоке освоєння теми.

До деяких тем також включені практичні завдання, які передбачають юридичний аналіз відносин, кваліфікацію юридичних фактів, що мали місце, вирішення на основі нормативно-правових актів правових конфліктів, ситуацій. При вирішенні практичних завдань, насамперед необхідно проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що підходять для

врегулювання в даному випадку. Вибравши норму, слід переконатись в її чинності та автентичності тексту, перевірити межі дії, щоб впевнитись, що саме вона (чи кілька норм), стануть нормативною підставою правової кваліфікації. В процесі аналізу норми відбувається також її тлумачення, з'ясування змісту з урахуванням вивчених теоретичних положень. Відповідь – вирішення практичних завдань – повинна бути максимально повною, обґрунтованою, з посиланням на конкретні статті нормативно-правових актів та визначенням можливих варіантів вирішення, які можуть відрізнятися в залежності від зміни обставин.

Підготовка до семінарських (практичних) занять не вимагає переписування в зошит підготовки до занять положень підручників чи статей нормативно-правових актів, однак для належних, обґрунтованих відповідей, в першу чергу на контрольні питання та практичні завдання, в зошиті повинні бути вказані номери статей, їх положення, висновки по справі, результати вирішення конфліктів, які використовуються при відповідях, а також дають змогу викладачу оперативно перевірити підготовку до заняття.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1 (2 год.)

ТЕМА 5. Форми та механізми врегулювання еколого-правового конфлікту

Дослідження проблематики вирішення екологічних конфліктів доцільно проводити в контексті аналізу наукових розвідок у сфері юридичної конфліктології, предметом вивчення яких є питання розв'язання правових конфліктів загалом. А. П. Гетьман розробив теорію формування еколого-процесуальної підгалузі права в рамках екологічного матеріального права. При цьому вчений в межах концепції еколого-правового процесу поряд з такими елементами, як: процесуальні норми, що містяться в матеріальному екологічному праві; діяльність уповноважених державних органів влади та управління по розгляду індивідуальних справ у сфері природокористування й охорони довкілля, яка регулюється еколого-процесуальними нормами; еколого-процесуальні правовідносини, – виокремлює процесуальну форму реалізації матеріальних норм екологічного права у сферах: просторово-територіального устрою об'єктів природи; ведення природоресурсових кадастрів; планування, прогнозування, нагляду (моніторингу) та інформування в галузі природокористування та охорони довкілля; розподілу та перерозподілу природних ресурсів; екологічного контролю; екологічної експертизи; позасудового розгляду екологічних спорів.

Сучасні еколого-правові розробки категорії «конфлікт» стосуються, як правило, питань вирішення екологічних спорів в контексті окремо взятого природного ресурсу з акцентуванням уваги на традиційних формах і методах врегулювання спору. Поряд із традиційними правовими приписами наукових розвідок та правотворчих розробок потребують розвитку правові інститути і норми, які спеціалізуються на вирішенні еколого-правових конфліктів, адаптованих до їх специфіки. В умовах практичної реалізації концепції сталого розвитку суспільства перевагу потрібно надавати саме альтернативним формам та способам врегулювання протиріч, які сприятимуть ефективному вирішенню екологічних конфліктів з максимальним урахуванням законних соціально прийнятних інтересів усіх учасників. З цією метою необхідно удосконалити механізм правового регулювання нетрадиційних процедур врегулювання конфліктних ситуацій, що сприятиме їх розвитку та можливості в майбутньому стати повноцінною альтернативою судовій, адміністративній та іншим юрисдикційним формам розв'язання спорів.

Питання для обговорення:

1. Поняття управління еколого-правовим конфліктом.
2. Першопочатки забезпечення компромісу та врахування різних груп інтересів в законодавстві України як форма попередження еколого-правового конфлікту.
3. Традиційні механізми врегулювання еколого-правових конфліктів:
4. Альтернативні форми розв'язання еколого-правових конфліктів.

Практичне завдання.

1. 09.08.2016 р. позивач - Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина» звернулася до суду з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Агрокомплекс», в якому просить визнати протиправною відмову відповідача у наданні відповіді на інформаційний запит Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» від 04.07.2016 року та зобов'язати відповідача надати повну інформацію на інформаційний запит від 04.07.2016 року, а саме: які дозвільні документи необхідні для функціонування свиноферми біля с. Дуліби були отримані ТзОВ «Агрокомплекс» (надати їхні копії); які проектні дані даного об'єкту; які методи збору та утилізації гною передбачено на свинофермі поблизу с. Дуліби; яка площа земель знаходиться у власності чи орендні в ТзОВ «Агрокомплекс», що планується для внесення гноївки; які щорічні обсяги водоспоживання даного об'єкта; чи передбачаються проектом системи очистки повітря вентиляційних отворів самого приміщення свиноферми (якщо так, то які їхні технічні характеристики та виробник).

Не погоджуючись із пред'явленим позовом відповідач подав заперечення та вказав на те, що позивач у своєму позові не наводить жодних доводів, що ТзОВ «Агрокомплекс» володіє вищеперерахованими видами інформації та й сама інформація запитувана позивачем у запиті не є публічною, жодне із поставлених запитань не містить конкретизації, який саме документ хоче отримати позивач і ким саме, яким суб'єктом владних повноважень він створений, а відповідач не є розпорядником такої інформації, а відтак позовні вимоги не підлягають задоволенню.

Визначте вид судочинства, особливості процедури розгляду такої категорії спорів.

Вирішіть спір по суті, склавши текст рішення суду.

2. Підприємство «Водограй» звернулося до обласної Ради народних депутатів з проханням надати в користування ставок на умовах оренди у лікувальних та оздоровчих цілях. Підприємству було відмовлено. Підстави були такі: по-перше, оренда водних об'єктів у лікувальних та оздоровчих цілях не надається; по-друге, користування може здійснювати тільки фізична особа.

Визначте процедуру врегулювання даного спору в адміністративному (позасудовому) та судовому порядку. Який вид судочинства? Обґрунтуйте відповідь.

Вирішіть спір по суті.

3. У межах території біосферного заповідника «Асканія-Нова» вирішено здійснити низку природоохоронних заходів за кошти Державного фонду охорони навколишнього природного середовища. З цією метою адміністрація заповідника звернулася з клопотанням до Мінприроди України. Міністерство відмовило у наданні коштів на зазначені цілі вказавши, що згідно з Положенням про заповідник адміністрація має право формувати власні кошти та фінансувати за їх

рахунок проведення природоохоронних заходів на території заповідника. Адміністрація заповідника звернулася до Кабінету Міністрів України з клопотанням посприяти у врегулюванні конфлікту із Мінприроди.

Дайте аналіз екологічного конфлікту, що виник.

Вирішіть справу із використанням загальних та спеціальних адміністративних процедур врегулювання еколого-правових конфліктів.

Література:

1. Бобровник С. В. Правовий компроміс і правовий конфлікт у національному законодавстві: деякі аспекти прояву. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2014. Вип. 1. С. 18-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2014_1_6
2. Коваленко Т. О. Колізія компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 246–250.
3. Сабадаш В. В. Концептуальні рамки механізму врегулювання екологічного конфлікту. *Mechanism of Economic Regulation*. 2013. № 2. С. 53 – 63. URL: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_17/VIKTOR_V_SABADASHThe_Conceptual_Framework_of_Ecological_Conflict_Resolution_Mechanism.pdf.
4. Пейчев К. П. Споры у сфері природокористування як інститут екологічного права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. Харків. 2016. Вип. 21. С. 120-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKHiPR_2016_21_32
5. Яремак З. В. Адміністративний порядок врегулювання еколого-правового конфлікту. *Реалізація норм екологічного, земельного та аграрного права в умовах реформування правової системи України* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 8-10 вересня 2017 р.) / відп. ред.: Н. Р. Кобецька, Н. О. Багай, Г. В. Мороз. Івано-Франківськ : Прикарпат. Нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. С. 92 – 94.
6. Яремак З. В. Юридичний механізм врегулювання еколого-правових конфліктів (постановка проблеми). *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2017. Вип. 45. С. 85–95.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2 (2 год.)

ТЕМА 7. Судова форма вирішення еколого-правових спорів

ТЕМА 8. Альтернативні шляхи врегулювання еколого-правових спорів в межах судового процесу

Загальновизнаним у юридичній науці є поділ форм захисту з урахуванням особливостей суб'єкта застосування засобів захисту на юрисдикційну і неюрисдикційну. При юрисдикційній формі захисту особа, права і законні інтереси якої порушені неправомірними діями, звертається за захистом до державних чи інших компетентних органів, які уповноважені приймати необхідні заходи для відновлення порушеного права і припинення правопорушень.

У межах юрисдикційної форми виділяють судовий і адміністративний (позасудовий) порядок захисту порушених прав. Неюрисдикційна охоплює дії громадян і організацій будь-якими не забороненими законом засобами самостійно захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (самозахист).

В межах підготовки до семінарського заняття необхідно дослідити проблемні питання розмежування юрисдикцій щодо розгляду та вирішення еколого-правових спорів. Основними критеріями такого розмежування виступають: суб'єктний склад, характер спору, використання максимально ефективнішої судової процедури для конкретних правовідносин. Необхідно також дослідити особливості судового розгляду еколого-правових конфліктів із застосуванням тієї чи іншої судово-процесуальної форми – цивільної, адміністративної, господарської тощо.

Новели сучасного процесуального законодавства дають змогу із впевненістю стверджувати про запровадження альтернативних способів врегулювання спору в межах судового процесу. Новітні інститути КАСУ, ЦПКУ, ГПКУ про врегулювання спору за участі судді, уніфікація норм щодо примирення сторін у різних судових процесах, запровадження спрощених форм провадження сприяють врегулювання спору на умовах досягнення компромісу та врахування інтересів обох сторін спору.

Питання для обговорення:

1. Спеціалізація судів та проблеми розмежування судових юрисдикцій щодо розгляду еколого-правових спорів.
2. Судовий розгляд спору в порядку цивільного судочинства. Відмежування еколого-правових спорів від майнових конфліктів, пов'язаних із природоресурсними відносинами.
3. Процедури вирішення екологічних спорів, що застосовуються господарським судом.
4. Юрисдикція адміністративних судів щодо врегулювання еколого-правових конфліктів.
5. Нормативне закріплення процесуальних основ альтернативного вирішення еколого-правового конфлікту.
6. Врегулювання спору за участі судді: підстави, строк, порядок вирішення спору.
7. Інститут мирової угоди. Відмінності в процедурі визнання (затвердження) та виконання мирової угоди залежно від виду судочинства.
8. Спрощені провадження – новація національного процесуального законодавства. Особливості розгляду справи за правилами спрощеного провадження у порядку адміністративного, господарського, цивільного судочинства.

Термінологічне завдання: еколого-правовий конфлікт, еколого-правовий спір, юрисдикція, мирова угода, спрощене провадження.

Практичне завдання:

Державне підприємство «Дослідне господарство «Сквирське» Інституту агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук

України звернулося до Господарського суду Київської області з позовом до Фермерського господарства «Гармонія-2015» про розірвання договору оренди, повернення орендованого майна та стягнення коштів. В обґрунтування своїх вимог посилялось на порушення відповідачем прав позивача, умов договору та вимог чинного законодавства, а тому просило розірвати з дати подачі позовної заяви договір оренди нерухомого майна (корівника-конюшні) загальною площею 660,4 кв.м, укладений 01 квітня 2015 між ДП «Дослідне господарство «Сквирське» Інститут агроєкології і природокористування НААН» та Фермерським господарством «Гармонія-2015»; зобов'язати Фермерське господарство «Гармонія-2015» протягом п'яти днів звільнити орендоване приміщення та передати його Державному підприємству «Дослідне господарство «Сквирське»; стягнути з Фермерського господарства «Гармонія-2015» на користь Державного підприємства «Дослідне господарство «Сквирське» заборгованість по договору оренди в сумі 72 763,25 гривень.

Заперечуючи проти позову, відповідач зазначав, що між сторонами дійсно було укладено попередній договір оренди, але акт приймання-передачі майна сторони не склали, майно в оренду ним не приймалося. За твердженнями відповідача, основний договір мав бути укладений до 01.07.2015, а з моменту підписання попереднього договору від 01.04.2015 відповідач робив у приміщенні ремонт та фактичне його використання за призначенням почав здійснювати лише з 18.08.2016. За проханням керівника позивача відповідач сплатив 18 200, 00 грн. орендної плати, яка за домовленістю між сторонами мала бути зарахована в якості орендної плати з початку використання майна за призначенням, оскільки таке фактичне використання здійснювалося лише протягом 3-х місяців, вважає, що заборгованості перед позивач по орендній платі не має.

Ухвалою Господарського суду Київської області від 14.11.2016 залучено до участі у справі в якості третіх осіб, що не заявляють самостійних вимог на предмет спору на стороні позивача Інститут агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України та Національну академію аграрних наук України.

Врегулюйте спір по суті.

Які альтернативні способи врегулювання спору у межах судового процесу в даному випадку доцільно використати? Відповідь обґрунтуйте.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України.
2. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам № R (81) 7 щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя. URL: http://sc.gov.ua/ua/rekomendaciji_komitetu_ministriv_radi_jevropi.html
3. Кодекс адміністративного судочинства України.
4. Господарський процесуальний кодекс України.
5. Цивільний процесуальний кодекс України.

6. Проект Закону України «Про медіацію» № 3665 від 17.12.2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463

Література:

1. Грень Н. М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд-та юридичних наук. Львів, 2016. 250 с.

2. Демченко С. Медіація у господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство, право*. 2010. № 3. С. 3–5.

3. Кравченко О. Стратегічні судові справи на захисті екологічних прав та довкілля. МБО "Екологія-Право-Людина", 2014.

4. Хоменко А. Способи вирішення публічно-правових спорів у сфері використання природних ресурсів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 128 – 132.

5. Пейчев К. П. Спори у сфері природокористування як інститут екологічного права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. Харків. 2016. Вип. 21. С. 120-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2016_21_32

6. Яремак З. В. Адміністративний порядок врегулювання еколого-правового конфлікту. *Реалізація норм екологічного, земельного та аграрного права в умовах реформування правової системи України* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 8-10 вересня 2017 р.) / відп. ред.: Н. Р. Кобецька, Н. О. Багай, Г. В. Мороз. Івано-Франківськ : Прикарпат. Нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. С. 92 – 94.

7. Яремак З. В. Юридичний механізм врегулювання еколого-правових конфліктів (постановка проблеми). *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2017. Вип. 45. С. 85–95.

8. Яремак З. В. Межі повноважень адміністративного суду щодо захисту прав природокористувачів. *Сучасний стан та перспективи розвитку екологічного, земельного й аграрного права в умовах євроінтеграції*: матеріали «круглого столу» (м. Харків, 8 грудня 2017 р.) / За заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. С. 246–248.

9. Яковлев В. В. Присудова та позасудова медіація: основні ознаки. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. Харків, 2017. Вип. 26. С. 139 – 151.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3 (2 год.)

ТЕМА 9. Альтернативні (нетрадиційні) форми врегулювання еколого-правових конфліктів

Альтернативні способи вирішення спорів (мирні способи) передбачають використання таких методів розв'язання спорів, які найбільше підходять у тій чи іншій ситуації, враховують інтереси та вимоги сторін, допомагають подолати конфлікт, зберегти можливість подальшого спілкування та співпраці. Альтернативні способи розв'язання спорів об'єднує договірна основа їх створення, добровільність застосування, оскільки їх використання є правом, а не обов'язком особи. Їм притаманна спільна мета: мирне врегулювання спору, досягнення компромісу та збереження дружніх (партнерських) стосунків між учасниками спору.

До альтернативних способів вирішення конфлікту традиційно відносять: переговори,

погоджувальні процедури, посередництво (медіацію).

Під час підготовки до семінарського заняття необхідно проаналізувати окремі форми альтернативного врегулювання конфлікту та на підставі цього обґрунтувати доцільність їх застосування для врегулювання еколого-правового конфлікту.

Питання для обговорення:

1. Поняття альтернативного вирішення юридичного конфлікту.
2. Правова природа, принципи та суб'єкти альтернативного врегулювання еколого-правового конфлікту.
3. Переваги та недоліки альтернативного врегулювання екологічних конфліктів.
4. Поняття, структурні елементи та стадії переговорного процесу.
5. Переваги, недоліки і перспективи розвитку третейського судочинства як альтернативної форми врегулювання екологічного спору.
6. Застосування посередництва у вирішенні екологічних конфліктів. Поняття і види посередництва.
7. Медіація як спосіб вирішення еколого-правових конфліктів. Основні принципи та проблема практичного застосування медіації при вирішенні екологічних конфліктів.

Термінологічне завдання: альтернативне вирішення юридичного конфлікту, переговори, медіація, третейський суд, посередництво.

Практичне завдання:

Всеукраїнська громадська організація "Зелений світ" заперечує проти рішення Луцької обласної ради від 25.05.2017 "Про створення тимчасової контрольної комісії з питань моніторингу ефективного й раціонального використання природних ресурсів та здійснення контролю за використанням та охороною надр, дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Луцької області та про затвердження відповідного Положення щодо її діяльності".

В обґрунтування цього Організація зазначає, що при прийнятті оскаржуваного рішення відповідачем було порушено порядок формування порядку денного сесії ради, оскільки при прийнятті рішення був відсутній висновок управління правового забезпечення, природокористування та земельних відносин. У зв'язку з наявністю вказаних порушень відповідачем було створено незаконну тимчасову комісію, повноваження якої перевищують законодавчо встановлені повноваження МВС, СБУ, Національного антикорупційного бюро та Генеральної прокуратури. Створення такого правоохоронного органу є незаконним та порушує основні права громадян, юридичних осіб та суб'єктів господарювання. Отже, оскільки основним завданням діяльності Всеукраїнської громадської організації "Зелений світ" є

задоволення та захист законних соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів своїх членів, в тому числі в галузі охорони навколишнього природного середовища, то, на думку Організації, таке рішення порушує інтереси громадян та держави, а по своєму змісту має корупційну складову, зокрема надання повноважень депутатам ради, що їм не притаманні.

Які механізми альтернативного врегулювання спору доцільно в цьому випадку використати? Відповідь обґрунтуйте.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України.
2. Проект Закону України «Про медіацію» № 3665 від 17.12.2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463

Література:

3. Балух В.С. Нормативно-правові основи формування системи альтернативного вирішення спорів в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 162–168.
4. Біцай А.В. Моделі медіації у світі та перспективи для України. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 85 – 89.
5. Любченко Я. П. Вдосконалення національного законодавства у сфері альтернативних способів вирішення правових спорів. *Проблеми законності: зб. наук праць*. Харків, 2015. Вип. 131. С. 26–32.
6. Любченко Я. П. Зобов'язання України у сфері альтернативних способів вирішення правових спорів, пов'язаних з укладенням Угоди про асоціацію. *Часопис київського університету права*. Київ, 2015. Вип. 4. С. 370–374.
7. Любченко Я. П. Медіація як альтернативний спосіб вирішення правових спорів. *Альманах права. Право і прогрес: складові забезпечення в сучасних умовах*. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2016. Вип. 7. С. 333–337. URL: http://nulau.edu.ua/materials/files/sociology_and_polit/0007/01.pdf.
8. Мазаракі Н. Медіація в Україні: проблеми теорії та практики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 1. С. 92–100.
9. Настіна О. І. Медіація як альтернативний та ефективний спосіб вирішення межових земельних спорів. *Бюлетень міністерства юстиції України*. 2014. № 3. С. 129-134.
10. Недержавне судочинство в Україні: монографія / В.В. Коваленко, С.О. Юлдашев. К., 2006. 168 с.
11. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України : [монографія] / О. М. Спектор; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Фенікс, 2013. 159 с.
12. Спектор О. М. Запровадження альтернативного вирішення спорів (АВС) як невід'ємна складова процесу європейської інтеграції України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105(1). С. 99-102. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105(1)_15).
13. Фурса С. Медіація в Україні : актуальні питання теорії і практики та необхідність законодавчої регламентації. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2014. Вип. 1 (99). С. 5–8.
14. Цимбалюк В. І. Теоретико-правовий аналіз зарубіжного досвіду правового забезпечення медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 11. С. 55-60.
15. Ясиновський І. Г. Характеристика моделей медіації в розвинутих країнах. *Юридичний вісник*. 2014. № 4 (33). С. 94-98.